

Zahlen sind überall Liczby są wszędzie

Monika Janicka

Scenariusz interdyscyplinarnego projektu edukacyjnego do języka niemieckiego dla I etapu edukacyjnego (klasy I–III szkoły podstawowej)

opracowany w ramach projektu:

„Tworzenie zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w zakresie rozwoju umiejętności uniwersalnych dzieci i uczniów oraz kompetencji kluczowych niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach
Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2022

Redakcja merytoryczna: Beata Luc
Redakcja językowa i korekta: Eduexpert sp. z o.o.
Projekt graficzny i projekt okładki: Eduexpert sp. z o.o.
Redakcja techniczna i skład: Eduexpert sp. z o.o.

Weryfikacja i odbiór niniejszej publikacji: Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie

w ramach projektu: *Weryfikacja i odbiór zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w zakresie rozwoju umiejętności uniwersalnych dzieci i uczniów oraz kompetencji kluczowych niezbędnych do poruszania się na rynku pracy*

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2022

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl

1. Temat projektu

Zahlen sind überall. Liczby są wszędzie

2. Osoby prowadzące projekt

2.1. Koordynator(ka)

Nauczyciel(ka) języka niemieckiego

Nauczyciele edukacji wczesnoszkolnej, wychowania fizycznego i muzycznego, ewentualnie wychowawca/wychowawczynie klasy

3. Ramy czasowe

3.1. Początek

Druga połowa II półrocza klasy I (maj–czerwiec); projekt zaplanowany jest na ok. 1,5 miesiąca.

3.2. Zakończenie

Druga połowa czerwca, tak aby dzieci mogły zaprezentować efekt realizacji projektu rodzicom, np. podczas zakończenia roku lub ostatniego w roku szkolnym spotkania z rodzicami.

4. Cele projektu

4.1. Cele ogólne

Celem projektu *Zahlen sind überall. Liczby są wszędzie* jest zachęcenie uczniów do wykorzystywania matematyki w różnych sytuacjach życiowych, także podczas porozumiewania się w języku niemieckim oraz w innych obszarach edukacji, jak np. sport.

Tematyka projektu daje możliwości integracji:

- edukacji w zakresie języka obcego nowożytnego (języka niemieckiego) – posługiwanie się bardzo podstawowym zasobem środków językowych w zakresie tematów „Mój dzień”, „Moje zabawy” oraz „Sport”;
- edukacji matematycznej w zakresie posługiwania się liczbami oraz stosowania matematyki w sytuacjach życiowych oraz w innych obszarach edukacji;
- wychowania fizycznego w zakresie rozwijania sprawności motorycznych i wykonywania ćwiczeń zwinnościowych;
- edukacji muzycznej w zakresie słuchania muzyki i ekspresji muzycznej;
- edukacji plastycznej w zakresie ekspresji twórczej.

4.2. Cele szczegółowe

Osiągnięte cele szczegółowe mogą się nieznacznie różnić w zależności od wyborów dokonanych przez uczniów i aktywności wynikających z tych wyborów.

Uczeń biorący udział w projekcie:

- liczy w zakresie od 1 do 20;
- wykonuje w zakresie 1–20 proste działania matematyczne takie jak dodawanie i odejmowanie;
- układa proste zadania matematyczne w zakresie do 20 i je rozwiązuje;

- tworzy łamigłówki matematyczne, wykorzystując w tym procesie własną aktywność artystyczną, techniczną;
- dostrzega i wyodrębnia w swoim środowisku liczby i poprawnie interpretuje ich użycie;
- wykorzystuje nabyte umiejętności do działań twórczych i eksploracji świata;
- przyjmuje podstawowe pozycje do ćwiczeń, np. siad skrzyżny, stanie na jednej nodze;
- wykonuje ćwiczenia zwinnościowe: przysiady, podskoki, rzucanie piłeczką;
- słucha muzyki w połączeniu z aktywnością ruchową oraz z towarzyszeniem prostych opracowań instrumentalnych;
- śpiewa piosenki podczas zabawy;
- wykonuje prace, modele, rekwizyty, impresje plastyczne potrzebne do aktywności artystycznej i naukowej.

W języku niemieckim uczeń:

- rozumie bardzo proste wypowiedzi ustne, artykułowane wyraźnie i powoli, w standardowej odmianie języka;
- rozumie wyrazy oraz jedno- lub kilkuzdaniowe, bardzo proste wypowiedzi pisemne: rozumie ogólny sens tekstu, szczególnie gdy jest wspierany obrazem lub dźwiękiem, znajduje w wypowiedzi określone informacje;
- w zakresie wypowiedzi ustnych powtarza wyrazy i proste zdania, tworzy bardzo proste i krótkie wypowiedzi według wzoru (nazywa czynności), odgrywa dialogi, śpiewa piosenki samodzielnie lub w grupie, np. w realizacji małych form teatralnych;
- w zakresie reagowania uczeń reaguje werbalnie i niewerbalnie na polecenia, zadaje pytania i udziela odpowiedzi w ramach wyuczonych zwrotów.

Równolegle rozwijane będą następujące kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji – rozumienie bardzo prostych wypowiedzi ustnych i pisemnych;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności – korzystanie z języka obcego w celu porozumiewania się;
- kompetencje matematyczne – umiejętność liczenia i wykonywania bardzo prostych operacji matematycznych, zdolność wykorzystania umiejętności matematycznych w codziennych sytuacjach;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się – współpraca z innymi osobami, utrzymanie zdrowia fizycznego, zdolność do autorefleksji i samooceny;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej – rozwijanie i wyrażanie własnych pomysłów, umiejętność wyrażania emocji w formie różnych rodzajów sztuki.

4.2.1. Cele szczegółowe dla uczniów

Podczas realizacji projektu:

- odczytasz i zapiszesz za pomocą cyfr liczby od 1 do 20;
- porównasz liczby od najmniejszej do największej;
- wykonasz działania matematyczne: dodawanie i odejmowanie w zakresie do 20;
- przedstawiś zadanie matematyczne np. za pomocą rysunku;
- stworzysz i narysujesz łamigłówkę matematyczną;
- zaśpiewasz piosenkę o liczbach;

- wykorzystasz znajomość liczb do przeprowadzenia rozgrzewki na lekcji wychowania fizycznego;
- wykonasz ćwiczenia na zwinność;
- będziesz współpracować z innymi;
- ocenisz pracę swoją i innych.

W języku niemieckim:

- wymienisz liczby od 1 do 20;
- nazwiesz podstawowe działania matematyczne takie jak dodawanie, odejmowanie i podasz ich wynik;
- odczytasz i rozwiążesz zagadkę matematyczną przedstawioną za pomocą obrazków;
- nazwiesz wybrane ćwiczenia wykonywane podczas rozgrzewki na lekcji wychowania fizycznego;
- wykonasz ćwiczenia w ramach rozgrzewki;
- zaśpiewasz piosenkę o liczbach;
- (niektórzy uczniowie) poprowadzisz rozgrzewkę.

5. Treści nauczania

5.1. Język niemiecki

Projekt realizuje następujące wymagania szczegółowe nauczania w zakresie języka niemieckiego na I etapie edukacyjnym (klasy I–III, edukacja wczesnoszkolna):

1. Uczeń posługuje się bardzo podstawowym zasobem środków językowych dotyczących jego samego i jego najbliższego otoczenia, umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów: 5) Mój dzień, moje zabawy; 10) Sport.

Można założyć, że pracując w projekcie, uczniowie będą korzystali z następującego słownictwa i struktur:

- liczby 1–20: np. *eins, zwei, zehn, zwölf, fünfzehn, zwanzig*;
- proste operacje matematyczne: *plus, minus, das macht/ das ist*;
- nazwy podstawowych pozycji do ćwiczeń: *auf einem Bein stehen, Kniebeugen machen, im Schneidersitz dasitzen*;
- nazwy ćwiczeń zwinnościowych: *hüpfen, springen, den Ball werfen, den Ball auffangen, mit den Armen kreisen*.

5.2. Edukacja matematyczna

W projekcie realizowane będą następujące treści przewidziane w podstawie programowej kształcenia zintegrowanego w klasach I–III w zakresie edukacji matematycznej:

2. Osiągnięcia w zakresie rozumienia liczb i ich własności. Uczeń:

- 1) liczy wprzód i wstecz;
- 2) odczytuje i zapisuje za pomocą cyfr liczby, tu: do 20;
- 4) porównuje liczby, porządkuje liczby od najmniejszej do największej.

3. Osiągnięcia w zakresie posługiwania się liczbami. Uczeń:

- 1) wyjaśnia istotę działań matematycznych – dodawania, odejmowania (...);

4. Osiągnięcia w zakresie czytania tekstów matematycznych. Uczeń:

- 1) (...) dostrzega problem matematyczny oraz tworzy własną strategię jego rozwiązania, (...) opisuje rozwiązanie za pomocą rysunku (...).

6. Osiągnięcia w zakresie stosowania matematyki w sytuacjach życiowych oraz w innych obszarach edukacji. Uczeń:

- 9) wykorzystuje nabyte umiejętności do rozwiązywania problemów, działań twórczych i eksploracji świata, dbając o własny rozwój i tworząc indywidualne strategie uczenia się.

5.3. Wychowanie fizyczne

Do realizacji wybrano następujące treści podstawy z zakresu wychowania fizycznego dla kształcenia zintegrowanego w klasach I–III:

1. Osiągnięcia w zakresie utrzymania higieny osobistej i zdrowia. Uczeń:

- 6) uznaje, że każdy człowiek ma inne możliwości w zakresie sprawności fizycznej, akceptuje sytuację dzieci, które z uwagi na chorobę nie mogą być sprawne w każdej formie ruchu.

2. Osiągnięcia w zakresie sprawności motorycznych. Uczeń:

- 1) przyjmuje zasadnicze pozycje do ćwiczeń: pozycja zasadnicza, stanie jednonóż, siad skrzyżny;
- 2) (...) biega w połączeniu ze skokiem, przenoszeniem przyborów, np. piłki (...);
- 3) rzuca i podaje jednorącz, w miejscu i ruchu, oburącz do przodu, znad głowy (...), skacze jednonóż i obunóż ze zmianą tempa (...);
- 4) wykonuje ćwiczenia zwinnościowe;
 - E) podnoszenie i przenoszenie przyborów.

3. Osiągnięcia w zakresie różnych form rekreacyjno-sportowych. Uczeń:

- 4) uczestniczy w zabawach i grach zespołowych, z wykorzystaniem różnych rodzajów piłek.

5.4. Edukacja muzyczna

1. Osiągnięcia w zakresie słuchania muzyki. Uczeń:

- 2) słucha muzyki w połączeniu z aktywnością ruchową (...) oraz towarzyszeniem prostych opracowań instrumentalnych.

2. Osiągnięcia w zakresie ekspresji muzycznej. Śpiew. Uczeń:

- 6) śpiewa kilka wybranych krótkich piosenek w języku obcym.

3. Improwizacja ruchowa, rytmika i taniec. Uczeń:

- 1) przedstawia ruchem treść pozamuzyczną, np. przekład znaczeniowy słów;
- 3) tworzy improwizacje ruchowe inspirowane wyliczankami, rymowanymi i rytmizowanymi tekstami.

5.5. Edukacja plastyczna

2. Osiągnięcia w zakresie działalności ekspresji twórczej. Uczeń:

- 1) rysuje kredką, (...), mazakiem;
- 2) maluje farbami (...);
- 6) wykonuje prace, modele, rekwizyty, impresje plastyczne potrzebne do aktywności artystycznej i naukowej.

6. Charakterystyka odbiorców

6.1. Typ szkoły

Szkoła podstawowa (I etap edukacyjny).

6.2. Wiek uczniów

Uczestnikami projektu są uczniowie klasy I szkoły podstawowej, którzy uczą się języka niemieckiego.

W I klasie szkoły podstawowej dzieci uczą się języka obcego podobnie jak języka ojczystego: w sposób niezamierzony i intuicyjny. Ważną funkcję w opanowywaniu języka pełni prawa półkula mózgowa, odpowiedzialna za uczenie się za pomocą gestów, mimiki, za emocje oraz doznania zmysłowe odbierane w postaci koloru, obrazu i dźwięku.

Dzieci 7–8-letnie mają wrażliwy aparat słuchowy, a ich organy mowy są bardzo plastyczne. Wszystko to sprawia, że są w stanie naśladować dźwięki typowe dla języka obcego i mają szansę na opanowanie wymowy pozbawionej obcego akcentu (por. Wieszczyńska 2000: 6–8). Dlatego w okresie tym jest szczególnie ważne, aby dziecko miało dobre wzorce językowe i słuchało np. piosenek i nagrań, również w wykonaniu rodzimych użytkowników języka. Dzieci powinny mieć też jak najwięcej kontaktu z językiem obcym. Input językowy, czyli to, co słyszą i ewentualnie czytają w języku obcym, powinien przewyższać poziom tego, co dzieci są w stanie samodzielnie wyrazić za pomocą języka. Dzięki temu będą uczyły się słuchać i stosować techniki domysłu językowego. Nauczyciel powinien stwarzać uczniom okazje do odgadywania znaczenia słów i wyrazów, najlepiej na podstawie kontekstu, a także do używania gotowych zwrotów.

Dzieci nie należy jednak zmuszać do mówienia w języku obcym, ponieważ podobnie jak w przypadku języka ojczystego i tu dzieci najpierw uczą się rozumieć, a dopiero później, kiedy do tego dojrzeją, zaczynają posługiwać się mową.

W wieku wczesnoszkolnym rozwija się uwaga dowolna: dziecko jest już w stanie skupić się w sposób świadomy na zadaniu, choć nie jest w stanie utrzymać tej uwagi przez dłuższy czas. Dlatego ważne jest, aby materiał językowy prezentowany był w sposób stymulujący różne zmysły uczącego się: zmysł słuchu, wzroku, zapachu, dotyku. Dzięki nauczaniu wielozmysłowemu zaprezentowana informacja będzie także trwalej i precyzyjniej zapamiętana. Należy pamiętać, że dzieci nie mają podzielności uwagi i nie potrafią odbierać jednocześnie dwóch informacji pochodzących z różnych źródeł. Nie potrafią także w sposób selektywny odróżnić informacji istotnej od nieistotnej. Uwarunkowania te należy wziąć pod uwagę przy planowaniu lekcji oraz

wyborze materiałów i technik nauczania. Ponieważ przeważa uwaga mimowolna, aktywności inicjowane przez nauczyciela na lekcji powinny być atrakcyjne dla uczniów, tak aby były w stanie przyciągnąć i skupić ich uwagę.

Im więcej zmysłów zostanie zaangażowanych w przyswajanie nowego materiału, tym proces zapamiętywania będzie efektywniejszy. W okresie wczesnoszkolnym dzieci mają wrażliwą pamięć sensoryczną, wykazującą właściwości porównywalne z wrażliwością sensoryczną ludzi dorosłych. Natomiast pamięć krótkotrwała ma u nich dużo mniejszą pojemność niż pamięć u dorosłych. Badania pokazują, że dzieci 7–8-letnie są w stanie jednorazowo zapamiętać i powtórzyć między 5 a 7 nowych słów. Dlatego nie powinno się wprowadzać zbyt wielu nowych informacji na raz. Aby informacja, nowe słowo lub struktura mogły zostać zachowane w pamięci długotrwałej, która umożliwia trwałe zapamiętywanie informacji, muszą zostać one wielokrotnie powtórzone, gdyż tylko w ten sposób można je uchronić przed zapomnieniem.

Z perspektywy rozwoju poznawczego w wieku wczesnoszkolnym u dziecka przeważa myślenie konkretne, choć dzieci zaczynają operować na reprezentacjach przedmiotów – dotyczy to dokonywania operacji na liczbach oraz posługiwania się alfabetem. Kształtuje się umiejętność łączenia przedmiotów w klasy przedmiotów.

Dzieci w tym wieku mają dużą ciekawość świata i chcą poznawać nowe rzeczy.

6.3. Klasa

Projekt przeznaczony jest dla uczniów klasy I pod koniec pierwszego roku nauki. Zakłada się, że dzieci poznały i opanowały alfabet oraz liczby w zakresie minimum do 20 w języku ojczystym.

6.4. Zróżnicowanie potrzeb i umiejętności

Praca projektowa powinna dać uczniom szansę rozwijania różnorodnych umiejętności, ale także uaktywnienia i pokazania swoich mocnych stron. Dlatego nauczyciel powinien przedstawić różnorodne możliwości działań i form ich realizacji, tak aby każdy z uczniów mógł znaleźć odpowiednią dla siebie przestrzeń do aktywności. Ostateczna decyzja dotycząca wyboru zadania, zgodna z zainteresowaniami, umiejętnościami i możliwościami, powinna jednak należeć do uczniów. Przyczyni się to do kształtowania postaw autonomicznych od wczesnego etapu edukacji.

Ponieważ realizacja prezentowanego projektu zakłada aktywność ruchową, trzeba w sposób szczególny uczulić uczniów pełnosprawnych, aby zachowali powściągliwość w ocenie sprawności fizycznej koleżanek i kolegów, a także wykazali się empatią w stosunku do osób, które nie są w pełni sprawne fizycznie. Dzieci cierpiące na dyspraksję, która może objawiać się trudnościami z wykonywaniem czynności zarówno w zakresie motoryki małej (np. rysowanie, pisanie), jak i w zakresie motoryki dużej (np. gra w piłkę) oraz zaburzeniami równowagi, będą wymagały uważności i wsparcia ze strony nauczyciela. W tym przypadku nauczyciel – znając trudności danego dziecka – może pomóc mu w wyborze odpowiedniego zadania. Nie należy dziecku jednak niczego narzucać.

Również uszkodzenie słuchu może wpływać na obniżenie sprawności fizycznej dziecka i dotyczyć równowagi lub szybkości ruchów. Komunikując się z uczniem z wadą słuchu, nauczyciel powinien być zwrócony do niego twarzą, aby dziecko mogło pomagać sobie czytaniem ruchu warg. Nauczyciel powinien także udostępnić rodzicom słownictwo,

które uczeń w ramach projektu ma opanować, aby dzięki porównaniu z tekstem pisanym uczeń mógł wielokanałowo zapamiętać nowy materiał i poćwiczyć go w domu z rodzicami w celu jego lepszego utrwalenia. Ważne jest także regularne udzielanie wsparcia emocjonalnego.

W przypadku uczniów z uszkodzeniem wzroku nauczyciel powinien zadbać o ich bezpieczeństwo podczas wykonywania ćwiczeń fizycznych i dokładnie tłumaczyć, co uczeń ma zrobić. Pomocne może być podzielenie zadania do wykonania na mniejsze etapy.

Jeśli w klasie są uczniowie z zespołem Aspergera (ZA), warto zadbać o spokojny przebieg pracy grupowej i stałe rytuały. Jeśli uczeń z ZA będzie wolał pracować samodzielnie, nie należy zmuszać go do pracy grupowej. Bez względu na zadanie, które uczeń z ZA zechce wykonywać, warto podzielić je na mniejsze etapy i wspierać ucznia w ich wykonaniu.

W projekcie uczniowie są włączani w tworzenie materiałów i środków dydaktycznych: sami tworzą łamigłówki lub zadania matematyczne. Dzięki temu wspierany jest rozwój ich kreatywności i myślenie twórcze, co będzie miało szczególne znaczenie w przypadku uczniów zdolnych.

7. Formy i metody realizacji projektu

7.1. Formy pracy

Praca w grupach jest w przypadku pracy projektowej szczególnie zalecaną formą pracy. W zależności od specyfiki zadania lub preferencji uczniów możliwa jest też praca w parach lub indywidualna.

7.2. Metody pracy

Prezentowane poniżej metody dotyczą wszystkich przedmiotów realizowanych w projekcie:

- obserwacja otoczenia – uczniowie obserwują otoczenie i szukają liczb wokół siebie;
- wypełnianie kart pracy – aby ćwiczyć liczby w zakresie do 20 oraz proste operacje matematyczne, uczniowie rozwiązują zadania matematyczne na kartach pracy;
- prezentacja – nauczyciel prezentuje liczby w zakresie 1–20;
- demonstracja – nauczyciel demonstruje podstawowe postawy oraz ćwiczenia zwinnościowe;
- praca z narzędziami technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) – aplikacja Quizlet: uczniowie utrwalają słownictwo, korzystając z aplikacji;
- gry językowe i dydaktyczne – domino, memory: uczniowie grają w gry w celu utrwalenia słownictwa;
- zabawy z piłeczką – mają na celu utrwalenie słownictwa i ćwiczenie zwinności;
- Total Physical Response (TPR) – uczniowie reagują całym ciałem na polecenia nauczyciela, przedstawiają treść wiersza za pomocą ruchów, gestów i mimiki;
- metoda plakatu – uczniowie projektują zadania dla koleżanek i kolegów, wykorzystując w tym celu metodę plakatu;
- śpiewanie piosenki – uczniowie śpiewają piosenkę o liczbach;
- metoda dramy – uczniowie prezentują rodzicom w formie miniprezentacji, czego się nauczyli;
- metoda portfolio – uczniowie gromadzą swoje prace w portfolio.

8. Sposób realizacji projektu edukacyjnego

8.1. Zainicjowanie projektu

Zanim nauczyciel języka niemieckiego przystąpi do realizacji projektu, powinien poinformować o tym dyrekcję szkoły, aby w razie występujących trudności móc zwrócić się do niej z prośbą o wsparcie. Drugim ważnym punktem jest zainicjowanie utworzenia grupy nauczycieli, którzy będą wspierać nauczyciela języka niemieckiego w realizacji projektu. Nauczyciele powinni wspólnie przygotować materiały oraz prowadzić zajęcia ruchowe i muzyczne. Ważne jest także, aby poinformować o przedsięwzięciu rodziców i ewentualnie zaprosić ich do współpracy. Będzie to szczególnie ważne, gdy dzieci będą potrzebowały dodatkowego wsparcia emocjonalnego lub dodatkowych powtórzeń materiału w domu. Rodziców najlepiej jest poinformować o realizacji projektu podczas spotkania w szkole lub – jeśli nie jest to możliwe – za pomocą dziennika elektronicznego.

Wystarczy, jeśli uczniowie zostaną poinformowani o projekcie z tygodniowym wyprzedzeniem. W przypadku uczniów 7-letnich dużo wcześniejsze uprzedzenie ich o realizacji projektu nie jest konieczne. Dzieci w tym wieku nie snują bowiem dalekosiężnych planów: ich motywacja i chęć do działania dotyczy tego, co dzieje się tu i teraz.

8.2. Przygotowanie do projektu

Dobrze jest zacząć wdrażać już siedmiolatki do autonomii, pamiętając, że jest to proces, który kształtuje się od najmłodszych lat życia człowieka. Należy jednak mieć na uwadze, że dzieci w tym wieku nie mają jeszcze wyrobionej umiejętności realizowania samodzielnie długofalowo zaplanowanych zadań. Nie mają też jeszcze wykształconej umiejętności samodzielnego wyszukiwania i selekcjonowania informacji.

Można jednak rozwijać już na etapie wczesnoszkolnym elementy autonomii takie jak umiejętność określania swoich upodobań i ewentualnych trudności, umiejętność oceny wyników własnej pracy, umiejętność planowania pracy – u dzieci będą to proste decyzje dotyczące krótkotrwałych działań oraz umiejętność współpracy z rówieśnikami przy wspólnym wykonywaniu zadań (Komorowska 2011: 66).

Mając na uwadze powyższe uwarunkowania, projekt został zaplanowany do realizacji w trzech etapach:

- I etap – obserwacja otoczenia, prezentacja i demonstracja przez nauczyciela, wykonywanie ćwiczeń utrwalających – biorą w tym udział wszystkie dzieci;
- II etap – praca w grupach, wybór zadań do wykonania;
- III etap – prezentacja w formie miniprezentacji dla rodziców.

8.3. Harmonogram działań

8.3.1. Etap I

Lekcja/spotkanie I

Nauczyciel języka niemieckiego wprowadza liczby w zakresie 1–20. Liczby są utrwalane:

- z wykorzystaniem gry memory – na jednej karcie są obrazki (np. 3 jabłka), na drugiej jest napisane *drei*;
- z wykorzystaniem gry domino – jedna część karty to rysunki przedmiotów, druga część karty to zapis liczby;

- w formie zabawy z piłeczką – jeden uczeń rzuca piłeczką do drugiego ucznia, podaje liczbę w języku polskim, uczeń, który schwytał piłeczkę musi powiedzieć, jak ta liczba nazywa się po niemiecku; gra toczy się tak długo, aż każdy z uczniów choć raz wymieni liczby po polsku i poda nazwy liczby w języku niemieckim;
- w formie ćwiczeń w aplikacji Quizlet – uczniowie utrwalają liczby w języku niemieckim, wykorzystując w tym celu metodę fiszek;
- z wykorzystaniem kart pracy opracowanych przez nauczycieli, gdzie uczniowie muszą połączyć obrazki przedmiotów z odpowiadającą im liczbą.

Karty pracy uczniowie gromadzą w swoim portfolio.

Lekcja/spotkanie II

Nauczyciel języka niemieckiego i nauczyciel wychowania fizycznego prowadzą rozgrzewkę.

Nauczyciel języka niemieckiego wprowadza zwroty dotyczące postaw i prostych czynności zwinnościowych. Wprowadza je w trybie rozkazującym: *Hüpfe auf beiden Beinen! Hüpfe auf einem Bein! Kreise mit den Armen! Mach Kniebeugen! Hol den Ball! Wirf den Ball in die Höhe! Fang den Ball auf!*

Kiedy uczniowie opanują te zwroty, utrwalane z wykorzystaniem metody TPR (od ang. *total physical response*), nauczyciel łączy je z liczbami: *Hüpfe dreimal auf einem Bein! Mach sieben Kniebeugen! Wirf den Ball achtmal in die Höhe!* etc.

Na koniec uczniowie wykonują ćwiczenia do rymowanki, którą recytuje nauczyciel języka niemieckiego:

Hüpf dreimal in die Höhe

Auf dem rechten Bein!

Kreise mit den Armen

eine Minute lang!

Hol den Ball und wirf ihn

in die Luft sieben Mal!

Mach fünf Kniebeugen

und einen Schneidersitz –

das ist banal!

Można zachęcić uczniów do jednoczesnego mówienia i wykonywania ćwiczeń. Nie można tego jednak od nich na tym etapie wymagać.

Po skończonej rozgrzewce można rozdać uczniom karty pracy z narysowanymi postaciami, które wykonują różne ćwiczenia (nauczyciel plastyki może pomóc stworzyć odpowiednią, ilustrowaną kartę pracy). Zadanie uczniów będzie polegało na ponumerowaniu obrazków zgodnie z kolejnością, w jakiej te czynności wymieni nauczyciel. Jeśli uczniowie sprawnie czytają, w karcie pracy może znaleźć się także zadanie, w którym uczniowie mają wyciąć nożyczkami zapisane słownie aktywności i przykleić je pod właściwym obrazkiem. Uczniowie gromadzą karty pracy w swoim portfolio.

Lekcja/spotkanie III

Jeśli to możliwe, dobrze, aby choć część lekcji poprowadzili wspólnie nauczyciel nauczania zintegrowanego i nauczyciel języka niemieckiego. Umożliwi to zastosowanie immersji – zanurzenia uczniów w języku, gdzie nauczyciel języka niemieckiego będzie mówił do uczniów tylko w języku niemieckim, a nauczyciel nauczania zintegrowanego będzie tłumaczył wszystko po polsku. Jeśli jest to zatem możliwe, to nauczyciel nauczania zintegrowanego prezentuje po polsku proste działania matematyczne: dodawanie i odejmowanie w zakresie do 20. Następnie to samo robi nauczyciel języka niemieckiego w języku obcym. Używa w tym celu rekwizytów: owoców, samochodzików-resoraków, patyczków, klocków Lego, ziarenek fasoli itp. Wprowadza zwroty: *plus*, *minus* i *das macht*.

Uczniowie dzieleni są na grupy. Każda z grup dostaje 20 sztuk przedmiotów (np. fasolek lub patyczków), za pomocą których będzie mogła wykonywać operacje matematyczne. Każda z grup otrzyma zestaw kart z prostymi działaniami, np.

- $7 + 4 =$
- $11 - 6 =$
- $12 + 2 =$

Karty leżą na stosie, drukiem do dołu. Uczniowie biorą karty ze stosu, odczytują działanie po niemiecku i starają się podać jego wynik. Pozostali uczniowie kontrolują, czy wynik jest poprawny. Podczas wykonywania działań uczniowie pomagają sobie liczeniem za pomocą dostępnych przedmiotów.

Następnie uczniowie otrzymują karty pracy z prostymi działaniami. Pracują nad nimi indywidualnie, a wyniki porównują w grupie. Karty pracy gromadzone są w portfolio.

8.3.2. II etap – właściwa część projektu

Lekcja/spotkanie IV

Na poprzedniej lekcji nauczyciel prosi uczniów, aby rozejrzeli się wokół siebie i poszukali liczb w swoim otoczeniu. Jeśli jest na to czas, można iść z uczniami na spacer po okolicy, którego celem będzie zwrócenie uwagi uczniów na miejsca, w których widoczne są liczby: numery domów, numery autobusów, ceny w sklepach, ceny na stacji benzynowej, rejestracje samochodów itp. Nauczyciel może zainicjować dyskusję w klasie, dlaczego znajomość liczb jest ważna.

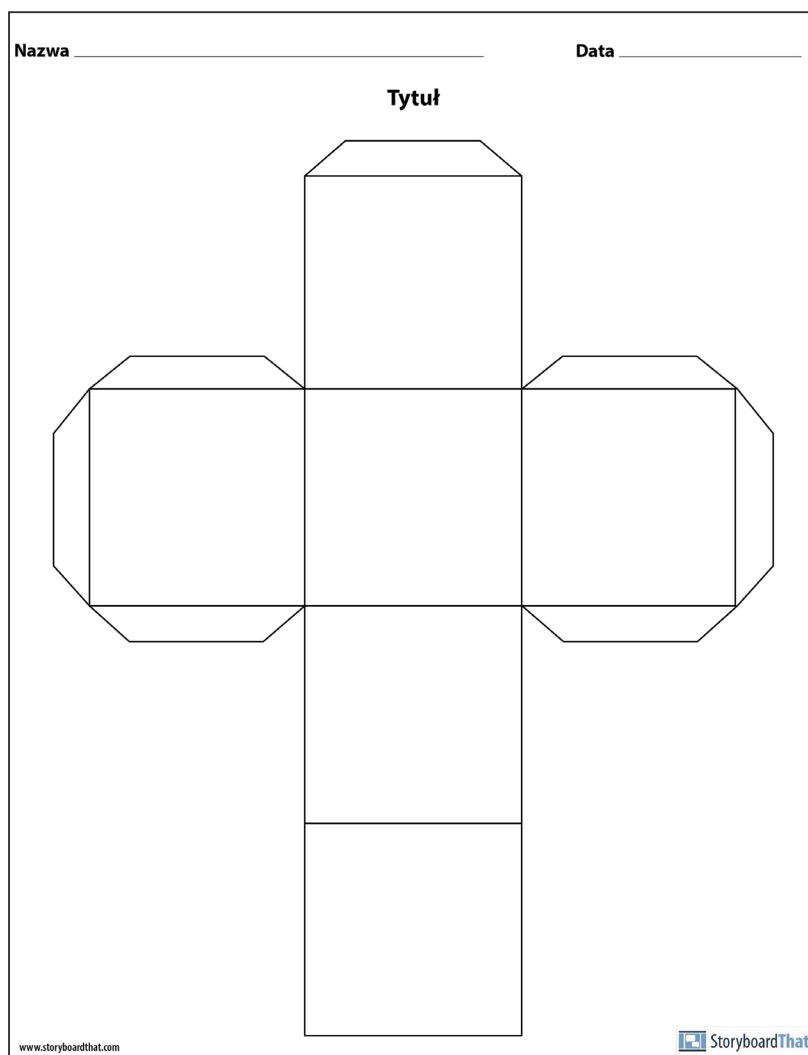
Uczniowie śpiewają piosenkę dotyczącą liczb 1–20: *Zählen von 1 bis 20* (dostęp: 9.09.2022).

Nauczyciel muzyki akompaniuje na instrumencie.

Nauczyciel przedstawia uczniom projekt dotyczący liczb. Uczniowie mogą wybrać spośród trzech zadań:

1. Przygotowanie plakatu pod tytułem „Liczby są wszędzie”; w pracy plastycznej uczniowie mogą wykorzystać swoje obserwacje bądź impresje ze wspólnego spaceru, na plakacie znajdzie się podpis/ krótki opis lub komentarz w języku niemieckim do tego, co przedstawia plakat;
2. Przygotowanie zadania/łamigłówki matematycznej, do niej krótki opis w języku niemieckim;

3. Przygotowanie kostki do ćwiczeń zwinnościowych: może być wykonana z grubszego papieru (patrz szablon poniżej), można też okleić dużą kostkę piankową lub welurową kostkę edukacyjną odpowiednimi obrazkami. Na poszczególnych bokach kostki będą znajdowały się obrazki z ćwiczeniami zwinnościowymi. Kostka będzie służyła do rozgrzewki: jeden uczeń będzie rzucał kostką, mówił, jakie ćwiczenie pozostali uczniowie mają wykonać, np.: *Macht vier Kniebeugen! Kreist mit den Armen fünf Mal* etc. – w zależności od tego, jakie czynności przedstawia jego kostka. Pozostali uczniowie wykonują ćwiczenia, które kostka wskaże.

Źródło: storyboardthat.com (dostęp 7.03.2022).

Nauczyciel mówi uczniom, że wyniki projektu zostaną zaprezentowane rodzicom pod koniec roku szkolnego w formie przedstawienia.

8.3.3. Podział na grupy

W tym momencie następuje podział na grupy. Uczniowie wybierają działania, które najlepiej odpowiadają ich zainteresowaniom i możliwościom. Grupy powinny się składać z 3–4 osób. Jeśli więcej uczniów jest zainteresowanych tym samym zadaniem projektowym, należy ich podzielić na dwie lub trzy mniejsze grupy. Wyjątek może stanowić grupa opracowująca rysunki do kostki z rysunkami zabaw zwinnościowych – ze względu na liczbę rysunków do wykonania w tej grupie może współpracować do 6 osób.

Lekcja/spotkanie V

8.3.4. Spisanie kontraktu

Zanim uczniowie przystąpią do pracy w grupach, powinni podpisać kontrakt. Nauczyciel powinien przedyskutować z nimi poszczególne punkty kontraktu, upewnić się, że są one zrozumiałe i że uczniowie je akceptują. Ponieważ prawdopodobnie jeszcze nie wszyscy uczniowie w klasie potrafią płynnie czytać, kontrakt powinien być ograniczony do kilku krótkich punktów regulujących podstawowe zasady współpracy. Kontakt powinien być tak sformułowany, żeby uczniowie musieli jak najmniej w nim wypełniać, bo mogłoby to przekroczyć kompetencje części uczniów w zakresie pisania. Uczniowie mogą natomiast wpisać imiona dzieci pracujących wspólnie i narysować jakiś pozytywnie kojarzący się symbol, np. serduszko, na znak akceptacji zasad. Zasady, oprócz formy werbalnej, mogą zostać przedstawione także w formie graficznej. W poniższym wzorze miejsca do uzupełnienia oznaczono wykropkowaniem.

8.3.5. Przykład kontraktu

Ten kontrakt należy do:

.....

Wykonujemy następujące zadanie:

.....

Będziemy przestrzegali następujących zasad:

- Współpracujemy w grupie.
- Doceniamy pomysły innych.
- Pomagamy sobie wzajemnie.
- Korzystamy z kart pracy, słowników.
- Pytamy, gdy czegoś nie rozumiemy.
- Staramy się wykonać nasze zadanie bardzo ładnie.

Uwagi:

.....

8.3.6. Sformułowanie szczegółowych celów projektu

Każda grupa określa przy wsparciu nauczyciela swoje cele szczegółowe, związane z konkretnym zadaniem, które będzie wykonywać. Cele te zostaną zapisane w kontrakcie każdej grupy. Nauczyciel może w kontrakcie, w polu „Uwagi”, dopisać ewentualne ustalenia lub wskazówki. W przypadku uczniów I klasy szkoły podstawowej wypełnianie dodatkowej karty projektu mogłoby wykraczać poza możliwości dzieci.

8.4. Realizacja projektu

Lekcja/spotkanie V i VI

Po dokonaniu podziału na grupy, ustaleniu celów szczegółowych i spisaniu kontraktu uczniowie przystępują do realizacji wybranych zadań. Mogą one dotyczyć ekspresji twórczej: rysowania, malowania, ilustrowania, pracy ze słownikiem, wyszukiwania informacji w kartach pracy, formułowania krótkich opisów do prac, przygotowywania zadań matematycznych i dokonywania obliczeń, dzielenia się pomysłami. W trakcie

działań uczniowie mogą weryfikować dokonane wcześniej wybory, wprowadzać pewne zmiany, dokonywać samooceny i oceniać efekty współpracy.

Nauczyciel obserwuje pracę uczniów, wspiera i kontroluje przebieg pracy w poszczególnych grupach. Pomaga w szczególności w formułowaniu wypowiedzi w języku obcym.

Lekcja/spotkanie VII i VIII

Uczniowie przygotowują się z pomocą nauczycieli do zaprezentowania podczas występu dla rodziców swoich umiejętności oraz produktów, które powstały w wyniku pracy projektowej.

Poniżej zaproponowano scenariusz krótkiego występu łączącego w sobie elementy projektu, umożliwiający uczniom zaprezentowanie swoich umiejętności językowych oraz tego, co stworzyli w ramach projektu. Zakłada się, że występ powinien trwać ok. 20 minut.

SCENARIUSZ

1. Nauczyciel wita rodziców i opowiada o projekcie – celu, przebiegu, nawiązuje do tego, co rodzice zobaczą.
2. Na scenę wchodzi uczniowie.
3. Uczniowie śpiewają przy akompaniamencie pianina piosenkę o liczbach: *Zählen von 1 bis 20* (dostęp: 9.09.2022). Mogą przy tym wykonywać przygotowany z pomocą nauczyciela wychowania muzycznego układ choreograficzny.
4. Jeden z uczniów mówi: *Die Zahlen sind überall*. Następnie uczniowie, którzy przygotowywali plakaty ilustrujące obecność liczb w otoczeniu, podchodzą do swoich plakatów (które są np. przypięte na tablicach korkowych znajdujących się wokół sceny) i z podziałem na role krótko prezentują, co przedstawiają plakaty.
5. Kilku uczniów prezentuje (np. po dwa wersy) rymowaną:

*Hüpf dreimal in die Höhe
Auf dem rechten Bein!
Kreise mit den Armen
eine Minute lang!
Hol den Ball und wirf ihn
in die Luft sieben Mal!
Mach fünf Kniebeugen
und einen Schneidersitz –
das ist banal!*
6. Pozostali uczniowie (lub kilku wybranych uczniów) wykonuje te ćwiczenia.
7. Na pierwszy plan wychodzą grupy, które przygotowywały rysunki na kostki do ćwiczeń zwinnościowych. Rzucają lub turlają kostką i polecają innym uczniom wykonanie ćwiczeń, które wypadną na kostce.
8. Na pierwszy plan wychodzą grupy, które przygotowały zadania matematyczne. Zadają swoje zagadki matematyczne wybranym uczniom, którzy je rozwiązują.
9. Uczniowie śpiewają na zakończenie raz jeszcze piosenkę o liczbach 1–20 przy akompaniamencie muzycznym i wykonują przy tym przygotowaną choreografię.

8.5. Prezentacja efektów pracy

Efekty pracy uczniów zostaną zaprezentowane na spotkaniu z rodzicami. Nauczyciel powinien przydzielić zadania tak, aby każdy uczeń wykazał się podczas przedstawienia aktywnością i mógł zaprezentować to, nad czym pracował. Stara się przy tym, aby każde dziecko czuło się dobrze w swojej roli. Jeśli w klasie są uczniowie szczególnie uzdolnieni językowo, zmotywowani do większej aktywności, nauczyciel może przydzielić im większe role.

9. Ocenianie

Aby rozwijać autonomię uczniów, warto zachęcić ich do samooceny swojej pracy. Karta samooceny powinna przede wszystkim uświadomić uczniowi, co zrobił dobrze i podkreślić jego mocne strony. Powinna także skłonić go do refleksji, nad czym powinien jeszcze popracować i co może robić jeszcze lepiej.

Arkusze samooceny dla ucznia powinny być napisane prostym, zrozumiałym językiem, adekwatnym do poziomu percepcji uczniów I klasy szkoły podstawowej. Uczeń, wypełniając arkusz samooceny, gdy coś potrafi, może zamalować pole na zielono, gdy umie coś częściowo – na żółto, gdy musi jeszcze poćwiczyć – na czerwono. Wskazówki strategiczne dotyczące tego, co uczeń może robić lepiej, warto omówić na forum klasy.

Poniższy arkusz odnosi się do kompetencji kluczowych uczniów rozwijanych podczas pracy grupowej. Należy podkreślić wybraną przez siebie odpowiedź, dopisać ewentualny komentarz.

Arkusze oceny kompetencji kluczowych

- Przygotowując zadanie, korzystałam(-em) ze słowników i kart pracy, które były w portfolio. (to było łatwe/to było trochę trudne/następnym razem zrobię to lepiej/ moje strategie, to chcę robić lepiej).

- Miałam(-em) ciekawe pomysły, jak przygotować nasze zadanie. (to było łatwe/to było trochę trudne/następnym razem zrobię to lepiej/moje strategie, to chcę robić lepiej).

- Sprawdzałam(-em), jak się pisze trudne wyrazy. (to było łatwe/to było trochę trudne/ następnym razem zrobię to lepiej/moje strategie, to chcę robić lepiej).

- Starłam(-em) się, żeby nasz projekt ładnie wyglądał. (to było łatwe/to było trochę trudne/następnym razem zrobię to lepiej/moje strategie, to chcę robić lepiej).

- Dobrze współpracowaliśmy: wspólnie ustaliliśmy, co będziemy robić. (to było łatwe/ to było trochę trudne/następnym razem zrobię to lepiej/moje strategie, to chcę robić lepiej).

- Podzieliliśmy się pracą i pomagaliśmy sobie, kiedy ktoś czegoś nie wiedział. (to było łatwe/to było trochę trudne/następnym razem zrobię to lepiej/ moje strategie, to chcę robić lepiej).

.....

- Pytaliśmy nauczyciela, kiedy coś było niejasne. (to było łatwe/to było trochę trudne/następnym razem zrobię to lepiej/ moje strategie, to chcę robić lepiej).

.....

- Wiem, co nam się udało i co trzeba było zrobić inaczej. (to było łatwe/to było trochę trudne/następnym razem zrobię to lepiej/ moje strategie, to chcę robić lepiej).

.....

Warto też uświadomić uczniom ich poziom opanowania wiedzy i umiejętności uzyskanych przez udział w projekcie. Może to zrobić nauczyciel, wypełniając i udostępniając uczniowi odpowiednio zaprojektowany arkusz ewaluacyjny. Ważne, aby w I klasie szkoły podstawowej arkusz ewaluacyjny nie był zbyt rozbudowany. W przeciwnym razie mogłoby to przekroczyć możliwości percepcyjne uczniów. Uwzględnione w arkuszu oceny wskaźniki podkreślają mocne strony uczniów i motywują ich do dalszej pracy.

Arkusz ewaluacyjny

- Potrafisz liczyć od 1 do 20 wprzód i wstecz. (jesteś na dobrej drodze i jeszcze nad tym popracujemy/doskonale, brawa!).

.....

- Potrafisz odczytywać działania matematyczne na dodawanie i odejmowanie i poprawnie podawać ich wynik. (jesteś na dobrej drodze i jeszcze nad tym popracujemy/doskonale, brawa!).

.....

- Potrafisz zaśpiewać piosenkę o liczbach. (jesteś na dobrej drodze i jeszcze nad tym popracujemy/doskonale, brawa!).

.....

- Rozumiesz, jakie ćwiczenia gimnastyczne masz wykonać. (jesteś na dobrej drodze i jeszcze nad tym popracujemy/doskonale, brawa!).

.....

- Potrafisz powiedzieć innym dzieciom, jakie ćwiczenia mają wykonać. (jesteś na dobrej drodze i jeszcze nad tym popracujemy/doskonale, brawa!).

.....

- Potrafisz zaprezentować swoją pracę. (jesteś na dobrej drodze i jeszcze nad tym popracujemy/doskonale, brawa!).

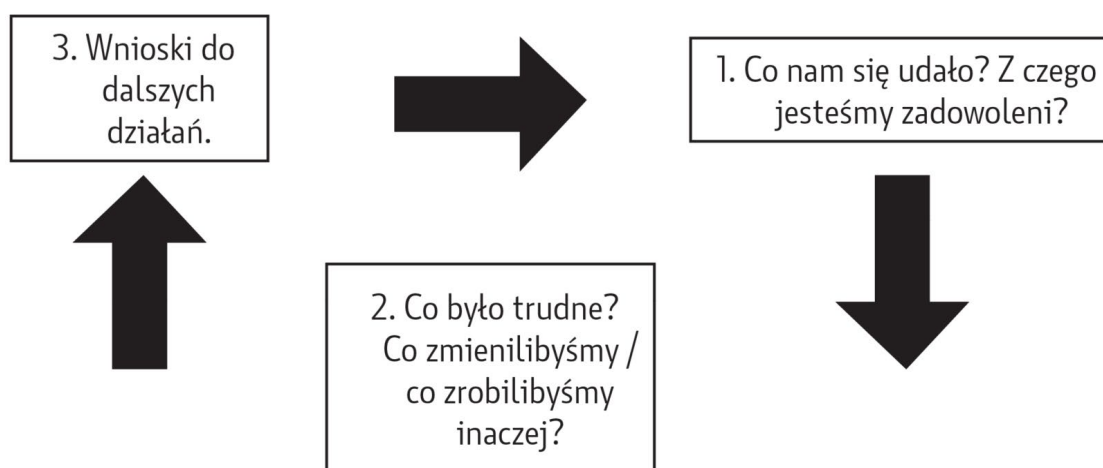
.....

10. Ewaluacja projektu

Nauczyciele mogą w ramach ewaluacji projektu przeprowadzić z uczniami rozmowę podsumowującą na temat ich odczuć związanych z realizacją projektu. Można w tym celu zadać uczniom następujące pytania:

1. Jakie zadanie/zadania wykonałeś(-eś)?
2. Co podobało ci się najbardziej?
3. Co było łatwe, a co sprawiło ci trudność?
4. Jak ci się pracowało w grupie?
5. Czego się nauczyłeś(-eś)?

Nauczyciele mogą ocenić także proces planowania projektu. Zespół nauczycieli w oparciu o obserwację, ocenę działań, prezentację produktów projektu, rozmowy z uczniami, analizy arkuszy samooceny i własne refleksje dokonuje podsumowania w formie refleksji grupowej.

11. Bibliografia

Janicka M., 2014, *Pakiet metodyczny dla nauczycieli języków obcych I etapu edukacyjnego*, Warszawa: ORE.

Janicka M., 2022, *Narzędzia pomiaru dydaktycznego i narzędzia do ewaluacji procesu rozwijania kompetencji kluczowych. Opracowane dla I etapu edukacyjnego w zakresie nauczania języka niemieckiego*, Warszawa: ORE.

Kentnowska A., Otręba R., 2019, *Moja przygoda z niemieckim. Program nauczania języka niemieckiego dla I etapu edukacyjnego* (dostęp: 9.09.2022), Warszawa: ORE.

Komorowska H., 2011, *Cel kształcenia językowego – autonomia ucznia*, [w:] Komorowska H. (red.), *Nauka języka obcego w perspektywie ucznia*, Warszawa: Oficyna Wydawnicza Łośgraf, s. 59–77.

Nawalany D. (red.), *Jak wspomagać pracę szkoły? Poradnik dla pracowników instytucji systemu wspomagania. Zeszyt 4. Realizacja i podsumowanie działań*, 2015, Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów

z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej, Dz. U. 2017, poz. 356 z późn. zm.

Szymczyk J., 2022, *W krainie języka niemieckiego. Poradnik metodyczny do języka niemieckiego dla edukacji wczesnoszkolnej*, Warszawa: ORE.

Wieszczczyńska E., 2000, *Dlaczego warto rozpoczynać naukę języka obcego w okresie wczesnoszkolnym?*, „Języki Obce w Szkole” nr 6.

Zalecenie Rady Unii Europejskiej z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie, Dz. Urz. UE 2018, C189/1.

Monika Janicka – germanistka, doktor językoznawstwa, adiunkt w Katedrze Lingwistyki Stosowanej na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Autorka artykułów z zakresu dydaktyki języków obcych oraz materiałów edukacyjnych i egzaminacyjnych. Szczególne zainteresowania badawcze: uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi na lekcji języka obcego, ocenianie kształtujące, otwarte formy pracy. Od roku 2017 Wiceprezeska Internationaler Deutschlehrerinnen- und Deutschlehrerverband (Międzynarodowe Stowarzyszenie Nauczycieli Języka Niemieckiego).